

Kong Christian Den Femtis Danske Lov (* 1) (* 2)

LOV nr 11000 af 15/04/1683 (Gældende)

Senere ændringer til forskriften

[LOV Nr. 336 af 14/05/1992](#) § 17

[LOV Nr. 469 af 30/06/1993](#) § 3

[DSK Nr. 11336 af 05/10/1994](#)

[LOV Nr. 383 af 22/05/1996](#) § 116

Lbk. Nr. 998 af 23/12/1986, § 42 (se note 3 i feltet Redaktionelle noter).

Forskriftens fulde tekst

Kong Christian Den Femtis Danske Lov (* 1) (* 2)

Danske Lov

FØRSTE BOG.

OM RETTEN OG RETTENS PERSONER

2. CAPITEL.

Om Værneting

1. Printzerne og Printzesserne af Blodet skulle for ingen Underdommere svare, men deris første og siste Dommere skal Kongen være, eller hvem hand særdelis dertil forordner.

13. Superintendenterne tiltalis for Kongens højeste Ret, om de sig i deris Embede forsee, eller falde i nogen aabenbarlig syndig last eller Ketterie. I andre verdslige sager svare de til den Ret, som andre lærde Folk og Geistlige svare til.

15. (Lectores og Professores hos Dom-Kirkerne og i Gymnasiis), Præster, Dægne, Substituter og (Skole-Betiente, saa og Lærde Folk, som ingen Bestillinger have), skulle i Geistlige Sager søgis for Herrets Provsten og Provstemode, men om Eyendom, Jord, Ager, eng og Skov, Gield og andre Verdslige Sager, skulle de svare til Herrets-Birke- eller Bye-Ting og Landsting; (Dog hvis Sager, som for Provsten strax i mindelighed bileggis kand, de bør ey for nogen Verdslige Dommer at indkomme, saa fremt Sagen ikke er Criminel eller Kongens Interesser angaar; Thi) naar de for nogen stor Last ere dømt fra deris Embeder, eller blive befundne i nogen Halsløs Gierning, da haver den Verdslige Øvrighed sin Ret imod dennem, ligesom imod andre, der sligt begaa.

6. CAPITEL.

Om Indstævning til Højere Ret

8. Herrets Provstedomme indstævnis til Provstemode for Stigts-Befalingsmanden og Superintendenten.

23. CAPITEL.

Om Borgen og Forløfter

15. Forlover haver Magt til at søge Hovedmanden, som hand er Forlover for, for Gielden naar hand til hannem lovligen sit Forløfte opsagt haver, og hand ikke betaler Creditoren; Dog kand hand ikke være fri for sit Forløfte til Creditoren, før end hand hannem fornøjet haver, og sit Forløftningsbrev indfriet.

Anden bog.

OM RELIGIONEN OG GEJSTLIGHEDEN

3. CAPITEL.

Hvorledis Præster skal kaldis

2. (Derefter kalder den, som Rettighed dertil haver, saadan een Person, som hand agter beqvem at være, og lader hannem høre af Meenighederne, som hand er kaldet til i Provstens Nærværelse, saa fremt Tiden og Stædet det i nogen Maade tilstræde. Og hvis Meenigheden da imod hannem noget haver billigen at kunde sige, enten paa hans Liv og Levnet, eller paa hans Gaver, maa de det ved Supplication, eller Memorial, paa behørige Stæder med Superintendentens og Provstens Paaskrift andrage, og deris Bevislighed derpaa tillige lade følge; Og hvis befindis noget Uskikkeligt hannem at være overbevist, da bør hand uden videre Proces ej at nyde Kaldet, men een anden dertil at kaldis; Men haver Meenigheden imod samme Person intet med Billighed at sige) da skal hand begive sig til Superintendenten, som hannem skal overhøre, og hvis hand hannem i Lærdom og Levnet Skikkelig befinder, da skal hand hannem til Præste-Embedet uden Ophold indvie med de forordnede Ceremonier.

3. Og naar hand indviet er, skal Superintendenten med sit beseglet Brev forskikke hannem til Provsten, og skal saa Provsten om Søndagen, eller den næste Hellig Dag derefter, i Prædiken tale hans Beste for den gandske Meenighed og Stædets Øvrighed, eller Patron, og oplæse Superintendentens Brev, at hand er rettelig kaldet, overhørt og til Embedet ordineret, at være deris Prædiker i Ordet, meddeele dennem Christi Sacramenter, og dennem i deris Saligheds Sag betiene.

6. End hender det sig, at enten een Capellan kaldis til at vorde Sognepræst, eller een Sognepræst anden Stæds fra bliver kaldet til at være Sognepræst i et andet Stigt, eller paa et andet Stæd, da skal hand og først forskrivis til Superintendenten, og sig for hannem angive, før end hand af Provsten indsettis i samme Embede.

9. Ingen maa til Præste-Embedet indviis, uden hand til noget vist Kald og Embede er kaldet; (Og ellers skulle alle, som kaldis til noget Kald, i hvem og jus Patronatus til Kaldet haver, før end de til Embedet indviis, indskikke i Kongens Cancellie deris skriftlig Troskabs Eed.)

4. CAPITEL.

Om Præsternis Embede med Tienesten i Kirken og Prædiken

1. Ingen Præst skal have fleere Kirker, end hand til Gavns med Prædiken, Sacramenternis Uddeelelse, Ungdommens Undervisning i Børnelærdommen, og de Sygis Besøgelse, vel kand forrestaa.

6. Præsterne skulle i deris Prædikener forklare de forordnede Texter, og dennem henføre til Troens Lærdom og christelige Skikke og Sæder, og retteligen lære Loven og Evangelium efter Guds aabenbarede Ord, og den Hellige Kirkis Symbola, og den Uforandrede Augsburgiske Bekiendelse, og baade i Kirken saavel som andenstæds, i ærlige Forsamlinger, i Omgængelse og Besøgelser, formane deris Tilhørere at frygte Gud og ære Kongen, og i deris Liv og Levnet lade see Troens Frugter: Og særdelis saa lempe deris Prædikener, efter som Tilhørrernis Forhold meest udkræver.

7. De skulle i deris Prædikener og Forklaringer ej fremføre noget, som er mørkt og vanskeligt at forstaa: Ej heller bevise deris Visdom og Skarpsindighed paa det hellige Stæd, men alting giøre til Christi Meenigheds Opbyggelse.

8. De skulle ej heller sige hvad dennem selv lyster; Men hvad der hører til Sagen skulle de paamine med klare og velforstandige Ord.

9. De skulle holde sig fra allehaande Skienden og Forhaanelse, saa at de ingen røre ved Navn: Alleeniste skulle de straffe Synden i Almindelighed, og saadant, som de have hørt og vide forvist. Hvad de ej have sandfærdeligen hørt tale om, det skulle de tie, og i Særdelighed skulle de vare sig, at de intet af deris privat Affecter, eller Had, paa det Hellige Stæd tale og fremføre, og saaledis sig selv hævne.

10. De skulle ikke heller hadskeligen lade ilde paa andre, som have anden Troes Bekiendelse; Men naar fornøden giøris, og mand frygter for Forargelse, eller Forførelse, skulle de med Beskedenhed Meenigheden derom advare og formane.

11. De skulle ej giøre deris Prædikener alt for vitløftige, og ej dem over een Time forlænge den gemeene Mand til Kiedsommelighed og dis mindre Opbyggelse, som alt for meget paa een gang ikke fatte og beholde kand.

12. De skulle altid slutte deris Prædikener med Bønner til Gud, for Guds Ord frj Fremgang, for Kongen og det Kongelig Arve-Huus, for Øvrighed og for den almindelig Nødtørft.

17. (Præsterne paa Landsbyerne, som have ikkun et Sogn, skulle begynde Kirketienisten, om Sommerdag ved syv Slet, og om Vinterdagen ved otte Slet. Have de fleere Sogne, da skal de hver anden Søndag først holde Tienisten i Hovedsognet, og hver anden Søndag i Annexet, undtagen i Novembri, Decembri og Januario, i hvilke tre Maaneder de maa alle Søndage og Helligdage holde først Tieniste i Hovedsognet. Ellers skulde de begynde Tienisten i den Kirke, som den først skal

holdis udj, ved sex Slet, undtagen i fornævnte tre Maaneder, i hvilke Tienisten skal begyndis ved syv Slet;) Og skulle Præsterne om Søndagen advare Meenigheden, i hvilket Sogn og paa hvad Tid Tienisten skal begyndis efterfølgende Søndag, Helligdag, eller Bededag.

5. CAPITEL.

Om Præsternis Embede med Sacramenterne og lønlig Skriftemaal

1. Præsterne skulle i Kirken forrette og uddeele de hellige Sacramenter, Daabens og Naderens, aldels efter Christi egen Indstiftelse med den Læsning og Ceremonier, som sædvanlige ere.

5. De skal være Vidnisbyrd og Faddere til Daaben, som ere ærlige og Uberygtede Folk; Dog maa dertil ej fleree bedis end fem af Mands og Qvindis Personer tilsammen.

9. Men ingenlunde skulle de døbis igien, uden saa er, at der er Tvifl paa, om de ere døbte, og ej med Vidner bevisis, at de rettelig døbte ere.

20. Præsten maa ikke (uden sit Kalds Fortabelse) aabenbare hvad nogen for hannem i lønlig Skriftemaal bekient haver, med mindre det kunde angaa noget Forræderj, eller Ulykke, som ved Præstens Aabenbarelse kunde forrekommis; Og dog bør dens Navn, som det bekient haver, saa vit mueligt er, at fortiis.

7. CAPITEL.

Om Præsters Embede med Husbesøgelse,

Omsorg for de Fattige, Sygis og Misdæderis Besøgelse

3. Præsterne skulle ideligen besøge de Syge og Vanføre, og flitteligen, naar Aarsag givis, paaminde Folket, at de betimeligen, naar de blive syge, sende Bud efter dem, at de kunde siden dis ideligere komme til dem, og give dem Paamindelse og gode Raad, og ej bie indtil den alleryderste Nød, med mindre nogen bliver af een brat og Uforseet Sygdom forrasket. Hvor Præsterne ere da een gang kaldede, did skulle de siden omstunden komme igien, efter som den Syge haver behov, uden hand haver andre hos sig, som hannem med Undervisning og Trøst nok fyldistgiøre kunde. Men dersom de ikke kaldis, da ere de undskylte, om de ikke komme.

5. Begærer og den Syge med Christelig Attraa at være deelagtig i Naderens Sacramente, da skal Præsten hannem det efter forregaaende Skriftemaal og Afløsning meddeele med de sædvanlige Ceremonier.

10. CAPITEL.

Om præsters Embede med Lig

1. Præsterne skulle kaste Jord paa de Døde, naar de ere hensatte, eller i Jorden nedsatte, og dersom de have Stunder, og ere bedne derom, skulle de (paa Prædikestoelen) holde een Prædiken og Formaning af Guds Ord til Folket, (og hvis dennem derfor godvilligen givis, maa de annamme, enten de ere Kiøbstæd- eller Landsbye-Præster; Men ingenlunde maa de nogen forreskrive, hvad,

eller hvormeget, de ville have, under deris Kalds Fortabelse. For Jorden alleene at paakaste maa de intet tage paa Landsbyerne.)

11. CAPITEL.

Om Præsters Liv og Levnet, Forseelser og Bøder

9. Præsterne skulle ingen Kiøbmandskab bruge, uden med hvis hiemme hos dem selv avlis og gjøres: Meget mindre skulle de holde noget Drikkehuus, eller selge, enten Øl, eller Brændevin.

15. CAPITEL.

Om dægne og Substitutter

5. De skulle Aften og Morgen ringe Bede- og Fred-Klokken; Men hvor ingen Sædedægn, eller Substitut, er, skulle enten Sognemændene selv skiftis til det at forrette, eller samtlig handle med een, som det kand gjøre.

16. CAPITEL.

Om Provster

11. De skulle aarligen møde til de bestemte Provstemoder, (og, naar de hiemkomme, skulle de forsamle hver sine Herretspræster, og meddeele dem hvis paa Provstemodet forhandlet er).

17. CAPITEL.

Om Superintendenterne, som ere de rette Bisper i Kirkerne

1. I hvert Stigt skal være een Superintendent, som Kongen dertil beskikker og stadfæster, som skal have alle Provster, Præster, (Skoletienere, Dægne og Substitutter,) under sig, og holde dem til at gjøre deris Embede, og see til, at alting gaar skikkeligen og ret til, som her befalis.

2. Hand skal til Embedet indviis (af Superintendenten i Sædland i Kongens Residentz-Stad Kiøbenhavn i vor Frue Kirke udj Provstens og fem, eller sex, Præsters Overværelse, paa een Søndag, eller anden Højtids-Dag, før end Prædiken begyndis, for Alteret, med sædvanlige Ceremonier; Men Superintendenten i Sædland skal indviis af den Superintendent, som næst hos er boendis).

5. Superintendenterne skulle lære andre den hellige Skrift, prædike Guds Ord for Folket, ikke alleeniste i Byen der som de boe, men ogsaa over det heele Stigt, hvor som helst de komme.

15. Superintendenterne maa ingen til noget Præstekald forskrive, eller sig dermed befatte, før end Personen af den, som Rettighed haver at kalde, blive hannem tilsent at overhøris; Ej heller maa de nogen til Embedet indvie, uden hand Kaldsbrev fra den, der Rettigheden haver, (og sit lovlig Testimonium fra Universitetet fremviser.)

22. CAPITEL.

Om Kirkernis Tilsyn, Indkomster, Udgifter, Bygning

40. Klokkerne paa Landsbyen maa ikke brugis til at ringe til Gadestævne, Gilde, eller andet saadant; (De maa ej heller ringis, naar nogen dør, før end Liget skal begravis, og da ej heller længre, end een Time i det højeste).

74. Kirkens Fortog maa ingen bruge, indhegne, eller Bygning paasette, uden Kirkens Forsvars Bevilning, og Kirken faar sin Rettighed deraf.

TREDJE BOG.

OM VERDSLIG- OG HUUSSTAND

19. CAPITEL.

Om Tienietefolk paa Landet og i Kiøbstæderne, Inderster og Løsgængere

2. End giver Husbond sin Tiener, eller anden, Fuldmagt paa sine Vegne at forrette noget, da bør Husbonden selv at svare til hvad derudj forseis af den, som hand Fuldmagt givet haver, og af hannem igien søge Opretning.

FEMTE BOG.

OM ADKOMST, GODS OG GÆLD

1. CAPITEL.

Om Contracter og Forpligter

1. Een hver er pligtig at efterkomme hvis hand med Mund, Haand og Segl, lovet og indgaaet haver.

2. Alle Contracter, som frivilligen giøris af dennem, der ere Myndige, og komne til deris Lavalder, være sig Kiøb, Sal, Gave, Mageskifte, Pant, Laan, Leje, Forpligter, Forløfter og andet, ved hvad Navn det nævnis kand, som ikke er imod Loven, eller Ærbarhed, skulle holdis i alle deris Ord og Puncter, saa som de indgangne ere.

5. CAPITEL.

Om Hævd

1. Hvis Gods og Ejendom nogen haver haft i Haand og Hævd i tyve Aar Ulast og Ukært til Tinge, det beholder hand, uden anden Adkomst at fremvise, angerløst og Uafvundet, med mindre det bevisis, at hand hafde det, enten til Pant, eller i Forlæning, eller i Forsvar.

2. Mand kand saa vel paa Brug som paa Ejendom fange Hævd.

3. Haver nogen Ejendom i Haand og havendis Værge, og anden Mand siger den sin at være, da er den, som i Hævd haver, i hvor faa Aar det er, ikke pligtig til at føre sin Adkomst tilstæde, med

mindre den, som søger Ejendommen, fører sine Bevisninger frem, hvormed hand Ejendommen vil vinde.

4. Hvo nogen Ejendom uden Kære i Brug haft haver, og den hannem siden frakiendis, da svarer hand ej til videre Afgrøde, end hvis hand opbærer og nyder, efter at hand bliver til Tinge tiltalt.

7. CAPITEL.

Om Pant

1. Haandfaaet Pant skal den, som det tager, giemme som sit eget Gods. End kommer der Ild i hans Huus og opbrænder det, eller Tyv stiel det bort, eller det ved anden Ulykkelig Tilfald forkommer tillige med hans eget, som Creditor ikke ved sin Skiødisløshed, eller Forsømmelse, er skyldig udj, da kand Skyldeneren Pantet ej igienkræve, (og Creditor mister det, som hand der paa laant haver.)

4. Haandfaaet Pant maa ingen til anden overdrage for højere Sum, end som hand det selv til Pant annammet haver, og naar den Pantsettendis betaler Hovedstoelen, som det er udsat for, med sin tilbørlig Rente skadisløs, da bør Pantet hannem igien at leveris af den, som det er overdraget til, og hand søge sin Skadis Opretning hos den, som det til hannem overdrog.

6. Tager den Panthavendis Huus, eller Gaard, til brugeligt Pant, og der kommer Ulykke paa formedelst hans, eller hans Folkis, Skiødisløshed og Forseelse, da bør den Pantsettendis ikke at lide den Skade; Men kommer Ulykken af andet Uformodendis Tilfald, da kommer Skaden paa den Pantsettendis.

8. Holder den Pantsettendis ikke sin Forskrivning med Rentens Erleggelse i rette Tide, eller med Hovedstoelens Betalning efter lovlig Opsigelse, da maa den Panthavendis, om end skiønt Pantet siden til een anden til brugeligt Pant er opdraget, træde til sit Pant og annamme det uden videre Proces, eller Indførsel. (Begær hand og Mænd, som hannem det skulle levere, da skal hannem nævnis af Tinget uden Ophold tvende gode Mænd.) Giøris der paa Annammelsen Ulovlig Forhindring, da mister dog den Panthavendis ikke sin Rettighed.

9. Tager nogen sit Pant til brugelighed, og hand deraf meere aarligen opbærer, end som den billige Rente af hans Hovedstoel og Tynge, som paa Pandet hænger, og dets fornøden ved lige Holdelse beløber sig, da bør hand det øvrige at afskrive paa Hovedstoelen, eller, om hannem saa synis, levere det til den Pantsettendis; Men hvis hand sin Rente og Bekostning af Godset ej aarligen kand bekomme, da bør den Pantsettendis at giøre hannem fyldist derfor, naar hand indløser Pantet, (eller den Panthavendis tager det til Ejendom)

10. Saadan Panterettighed maa den Panthavendis til een anden overdrage, eller pantsette, men ikke sælge, eller skiøde, førend hand Dom til Ejendom derpaa bekommet haver.

14. Have der fleere Pant i et Gods, eller Huus, da maa den første Panthavendis udløse de andre; Men vil hand ikke, da maa de, der ere efter hannem, hannem udløse, saa at hand nøjagtigen og billigen for sin Fordring bliver betalt.

8. CAPITEL.

Om Laan, Leie og betroet Gods

1. Laan maa ej fortabis, men skal lydisløst hiemkomme og lige saa got, som mand det annammede, være sig Fæ, Klæde, Vaaben, eller andet Gods. End forkommer det, saa at det ikke kand igienskaffis, da bør dets Værd nøjagtig at betalís.

12. Giør nogen Fremlaan, sælger, eller pantsetter det, som hand selv til Laans bekommet haver, da maa den, som det udlaant haver, søge sit igien hos hvilken hand vil, enten den, som det til Laans bekom, eller den, som det findis hos; (Og hvo som sælger, eller pantsetter det, som hannem laant er, hand bør at bøde til den, som udlaante, foruden Laanets Igiengivelse ogsaa sine tre Mark.)

14. Annammer nogen anden Mands Gods i Forvaring og til at giemme, da bør hand det at giemme som sit eget Gods. End kommer der Ild i hans Huus og opbrænder det, eller Tyve bortstiele det, eller det af anden Ulykke forkommer tillige med hans eget Gods, da være hand angerløs. End vorder hans eget Gods bevaret, og det bevisis, at hand hafde Tid og Lejlighed det betroede Gods med sit at frelse, da gielde hand igien det, som hand i Forvaring annammet hafde.

9. CAPITEL.

Om Hittegods

3. Guld og Sølv, som findis enten i Høje, eller efter Ploven, eller andenstæds, og ingen kiender sig ved, og kaldis Dannefæ, det hør Kongen alleene til og ingen anden.

6. Hitter man Bier i Skov, eller Mark, eller paa Kirkegaard, og ingen følger dem, da høre de hannem til; Tj saa snart som Bier flye af Ejermandens Øjesyn, da maa hand tage dem, som dem først finder, dog hannem skadisløs, som Stædet tilkommer, hvor Bierne tagis.

13. CAPITEL.

Om Bier og vilde Dyr

1. Hvo som Bier haver, hand skal selv vogte dem med Gierde, saa at anden Mands Fæ kunde dem ej nedkaste og spilde. End er Gierdet saa lavt, at anden Mands Fæ kand gange i Gaard og spilde dem, vide sig det selv, og fange ej anden Bod.

2. End vorder nogen Mands Fæ stunget til Døde uden for Mandens Biegaard, da bøde hand ikke derfor, der Bierne ejer.

3. End vorder det stunget ihiel i Biegaarden, da gielde hand Skaden, der Bierne ejer, fordj hand hafde ej lovlig Lukke om sine Bier.

4. Følger een Mands Bier anden Mands op, da skal den, som ejer di Bier, der opflye, med andre Naboer byde den anden Ejer Fællig til paa samtlig Bier; Vil hand ej det antage, og forkomme de Bier siden de andre, da tage hand skade for Hiemgiel.

5. End flye nogen Mands Bier fra hannem, og hand følger dem af sin egen Gaard til Sæde i anden Mands Skov og Træ, da skal hand sige hannem til, som Skoven ejer, og kand hand dennem saa

udfange, at hand ej fordærver hans Træ, da tage hand sine Bier. Det samme er og, om de flye paa anden Mands Huus.

6. End siger hand, der Træet, eller Huset, ejer, at Bierne ere hans egne og fra hannem fløjne, da bør hand det lovligen at bevise.

7. End begær hand, som Træet eller Huset ejer, at den, som vil Bierne sig tilholde, skal (med Eed) bekræfte, at de ere hans egne, og hand dennem fulde, (da bør hand derpaa at gjøre sin Eed.)

8. Vil Bonden, som Træet ejer, ej fælde sit Træ, da stande Træet, og hand være Ejermannd til Bierne, der dennem ejer, og, naar Træet fældis, have baade Honning og Bierne.

9. Tager den, der Skoven tilhører, Bierne bort, da et det Tyverj, eller Ran. Det samme er og, om anden Mand tager dem bort; Dog skal hand, der ejer Bierne, sette Merke paa Træet, indtil det vorder hugget.

10. Føder mand vilde Dyr op, som Ulve- eller Biørne-Hvalpe, og de vorde løse, og anden Mand dræber dem, da bøder hand ikke derfor. End i Bondens Hævd maa de ikke dræbis, uden det skeer til at frelse sig selv, om de ville gjøre Skade.

14. CAPITEL.

Om Giæld

4. Alle Giældsbreve, som ere ældre end tyve Aar, skulle være døde og magtisløse, med mindre de inden fornævnte Tid med Skyldnerens Paaskrivelse, eller med nyt Brev, eller Creditorens Opsigelse, eller Beskikkelse, eller Tingsvidne ere fornyede.

55. Ingen er pligtig til at betale hvis hand i Dobbelt taber og der skyldig bliver.

SJETTE BOG.

OM MISGIERNINGER

10. CAPITEL.

Om Skade af den Mands Vaaben eller Fæ

2. Fanger mand Skade af anden Mands Hors, eller Nød, eller noget andet Fæ, eller Hund, som gaar løs, og den som Skaden fik, ikke selv forarsagede det, da skal den, som Fæet eller Hunden ejer, give Badskerløn. End fanger hand Lyde deraf, da bøde den, der Fæet eller Hunden ejer, Lyden efter Sagens Beskaffenhed.

4. Føder mand vilde Dyr op, som ere Ulve eller Biørne; Hvad Skade de gjøre, derfor bøder Ejermannden og den, som dem i Hævd haver, ligesom hand den selv gjort hafde.

5. Bide, stange, eller slaa, een Mands Bæster, eller Fæ, anden Mands Bæster eller Fæ ihjel, da skal den, som ejer Bæst, eller Fæ, der Skaden gjorde, betale den anden half saa meget, som det Bæst,

eller Fæ, var værdt, der dræbt blev, saa fremt at det, som dræbt blev, var saa got, eller bedre, end som det, der dræbte; Men var det, som dræbt blev, ringere end det, som dræbte, da skal dets fulde Værd betalis.

14. CAPITEL.

Om Vold og Herverk

7. Vil nogen ej flytte af Lejehuus, naar hand lovlig udsagt er, til rette Fardag, eller blive i det Huus besidendis, som hand ingen Ret haver til, eller er eengang fradømt, imod Ejermændens Villie, (da bøde hand sine Voldsbøder, og) Ejermænden have Magt uden videre Dom ved rettens Middel at gjøre Huset ryddeligt.

15. CAPITEL.

Om Ran

11. Hvo som pløjer og saaer uden Kære, og den tier, som Jorden ejer, hand skal lovligen bevise, at hand hafde den Ager med Lov og Villie; Kand hand ej det lovligen bevise, da haver hand Sæden og sit Arbejd forbrut. End siger hand (med Eed) at hand saade den Ager af Vaade og meente, at det var hans, da bør hand at have sin Frøegield igien, men have tabt sit Arbejd.

17. CAPITEL.

Om Tyverj

5. Torvekiøber mand nogen staalne Koster, og Ejermænden kommer og kiender sig derved, da bør den, som købte, (lovligen med Vidne) at bevise, at hand torvekiøbte dem, og (giøre sin Eed) at hand hverken er Tyv, eller Tyvs Medvider, og veed ej hvo hans Kiøbmand var, og have dog tabt sit Værd. Kand han opspørge sin Kiøbmand, da søge hos hannem sin Skadis Oprensning.

31. End Nøder, maa hand plukke saa mange, som hand der fortærer, og ej videre.

Redaktionelle noter

1) Der er alene medtaget de bestemmelser (2) i loven, der fortsat kan antages at finde anvendelse i følge 'Danske og Norske lov i 300 år', festskrift i anledningen af 300året for udstedelsen af Christian V's Danske Lov, redigeret af Ditlev Tamm.

I festskriftets afsnit 'Hvilke bestemmelser i Danske og Norske Lov er endnu gældende' anføres bl.a.: 'Der er ikke i lovbogen sket udskiftelse af ældre og ophævede bestemmelser med nye, men lovbogen har også i senere oplag bevaret sin oprindelige skikkelse uden hensyn til indtrufne ændringer i lovgivningen. ... En række af lovbogens bestemmelser kan derfor betragtes som bortfaldne, som betydningsløse, andre er blevet udtrykkeligt ophævet i den senere lovgivning, mens atter andre må anses som bortfaldet i forbindelse med fremkomsten af ny lovgivning, uden at der udtrykkeligt er sket en ophævelse af bestemmelserne i Danske Lov. Lovgiver har herved overladt det til retsanvendelsen at afgøre betydningen af en ny lov for lovbogens gyldighed.'

2) I følge 'Kong Christian den V's Danske Lov', redigeret af Stig Iuul (1949) er den del af lovteksten, som inden for de enkelte bestemmelser er anført i parentes, ikke gældende.

3) Ved § 42, nr. 1, i lov nr. 291 af 6. juni 1984 om museer m.v. ophæves Danske Lov 5-9-3. Lov nr. 291 af 6. juni 1984 om museer m.v. er ikke indlagt i Retsinformation, se i stedet: Bekendtgørelse nr. 998 af 23. december 1986 af lov om museer m.v.